

Structuri apozitive la nivel intrapropozițional. Abordare teoretică

Mihaela SECRIERU*

Keywords: *apposition; taxonomy of apposition; the base of apposition; structuralism; criteria; abstract variants; syntactic functions*

Pentru a descrie ceea ce se înscrie sub tema lucrării de față sunt necesare câteva discuții preliminare privitoare la clasificarea apozitiei și la criteriile acestor clasificări.

1. Elemente de clasificare a apozitiei

Clasificările apozitiei decurg din abordarea centrală a apozitiei ca funcție semantică și mai puțin sintactică, fapt ce se reflectă și în taxinomia. În literatura de specialitate românească¹, privitor la taxinomia apozitiei/ propoziției apozitive, observăm că în principal se propun clasificări pur semantice, cf. apozitiei „descriptive”, „de identificare”, „interpretative” „determinative”, (Irimia 1997: 513 sqq), ori sintactico-semantice cf. „apozitia, reluarea și repetiția” (Diaconescu 1989: 132), aceeași autori neexcluzând amalgamări de criterii și clasificările sintactico-structurale, cf. apozitiei „simple”, „dezvoltate”, [apozitie] „propoziție”, [apozitie] „frază” (*idem*), triangulate cu supraclasificări de tipul „sintetice” și „analitice”, (Irimia 1997: 515) ori sub/supraclasificate în „înlănțuite” și „cumulative” (*ibidem*: 516). Recurența acestor clasificări ale apozitiei după criterii amalgamate heterogene, logico-semantico o regăsim și în lucrări recente, cf. apozitia „ecuativă”, și/ sau sintactice: apozitia „atributivă”, peste care se supraaplică criteriile structurale care conduc la binaritatea simplă și complexă, peste care din nou se supraaplică criteriul semantic care conduce la tripartitia: „apozitii de identificare, de desemnare și de reformulare” (GALR 2008: 660 și 666).

În ceea ce ne privește, considerăm că preliminariile necesare privitoare la substanța taxinomiilor funcției sintactice de apozitie, în raport de criteriile de clasificare posibile, de termenii implicați în raportul sintactic apozitiv până a epuizarea sferei de aplicare și sperând într-o descriere coerentă, consecventă și exhaustivă, care să satisfacă cerințele de științificitate necesare, respectiv lipsa contradicțiilor și validarea prin exemple, sunt inferate de noi din literatura de

* Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, România (msecrieru@yahoo.com).

¹ Pentru o informare asupra lucrărilor care se ocupă de apozitie, vezi Mihaela Secrieru, *Bazele sintaxei. Corpusul bibliografic al studiilor românești de sintaxă teoretică și aplicată (1619-2014)*, Editura Antonis Stamoulis, Salonic, 2017.

specialitate consultată, iar în urma acestei documentări, observăm că atât apozitia, cât și antecedentul ei sau baza sa pot fi exprimate prin mai multe unități morfologico-sintactice decât orice altă realizare tip funcție sintactică din limba română², cf. cuvânt morfologic, sintagmă, propoziție, frază, dar și transfrază³. Adăugăm aceste realizări celorlalte opinii din literatura de specialitate, deoarece coreferențialitatea ca proprium al raportului sintactic apozitiv se poate stabili și la nivelul acestor unități și din considerentul că deși nu prezintă variații simultane ale realizărilor de tip echivalent, ele sunt legate coreferențial și nu pot aduce comunicării completitudine decât împreună. Admițând aceste realizări ale apozitiei și ale bazei, credem că un prim pas în clasificarea apozitiei ar fi investigarea combinațiilor între aceste unități,

Tabloul complet al combinațiilor lor structurale este următorul:

1. cuvânt morfologic – cuvânt morfologic
2. cuvânt morfologic – sintagmă
3. cuvânt morfologic – propoziție
4. cuvânt morfologic – frază
5. cuvânt morfologic – transfrază
6. sintagmă – cuvânt morfologic
7. sintagmă – sintagmă
8. sintagmă – propoziție
9. sintagmă – frază
10. sintagmă – transfrază
11. propoziție – cuvânt morfologic
12. propoziție – sintagmă
13. propoziție – propoziție
14. propoziție – frază
15. propoziție – transfrază
16. frază – cuvânt morfologic
17. frază – sintagmă
18. frază – propoziție
19. frază – frază
20. frază – transfrază
21. transfrază – cuvânt morfologic
22. transfrază – sintagmă
23. transfrază – propoziție
24. transfrază – frază
25. transfrază – transfrază

² Cf. și „funcția sintactică de apozitie cunoaște cele mai multe realizări (în comparație cu celelalte funcții sintactice), anume, ca *parte de propoziție* (când este numită curent pur și simplu *apozitie*), ca *propoziție apozitivă*, ca *frază apozitivă* și ca *substitut de propoziție/frază apozitivă*” (Dimitriu 2002: 1518).

³ Prin *sintagmă* noi înțelegem este ceea ce alți specialiști numesc în general realizări dezvoltate, ori „perifraze” (Dimitriu: 2002: 1520), iar prin *transfrază* înțelegem atât combinații sintactico-semanticice de propoziții și fraze, cât și combinații sintactico-semanticice de fragmente de propoziții combinate cu propoziții sau fraze care aici în contextul sintactic dat funcționează unitar.

Acestea sunt invariantele abstracte, iar subvariantele abstracte și variantele concrete conduc la un inventar mult mai amplu și edificator pentru productivitatea raportului sintactic apozitiv și frecvența acestei funcții sintactice.

Ar fi un efort vădit în a cartografia toate aceste realizări și a le proba prin exemple din limba română scrisă sau vorbită, de aceea în lucrarea de față ne limităm doar la descrierea Invariantei 1. cuvânt morfologic – cuvânt morfologic, care este principial modelul de bază al structurilor apozitive la nivel intrapropozițional și, prin extensie având ca reper pozițiile sintactice și ale celorlalte invariante structurale. Vom menține abordarea teoretică.

2. Structuri apozitive la nivel intrapropozițional. Abordare teoretică

Sub ceea ce am înregistrat generic drept cuvânt morfologic înțelegem părți de vorbire, clase lexico-gramaticale, ori altă sintagmă terminologică care trimite al acestea. Sintaxa propoziției este fundamentată pe combinarea exhaustivă a variilor părți de vorbire, structurile binare fiind cele care asigură în principal baza producerii de funcții sintactice. Pentru limba română, teoria celor zece părți de vorbire clasice (Avram 1986: 19-21) este funcțională și asigură înțelegerea mecanismelor intime ale raporturilor sintactice prin observație, comparație și discriminare. Aceste adevăruri axiomatiche în privința sintaxei unei limbi naturale au fost intuite, formulate, afirmate și reafirmate constant de-a lungul timpului de mari lingviști și sintacticieni începând cu A. Bello, continuând cu O. Jespersen, L. Hjelmslev și G. Ivănescu, sub denumirea de teoria dependențială, teoria ordinelor, teoria categorială sau noțională și este o modelare simplă, funcțională și validă. Descoperind această teorie, am reflectat asupra validității ei și am reformulat-o și am prezentând-o augmentat și argumentat într-o lucrare anterioară (Secieru 2007: 86), cf.:

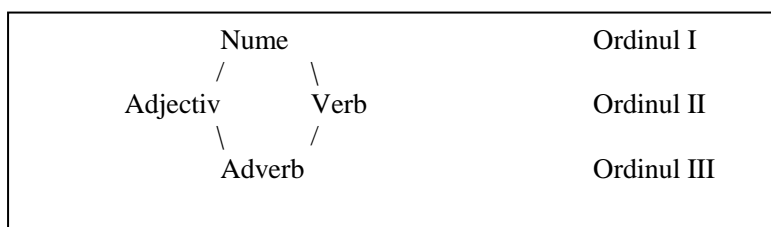

Fig. 1. Teoria dependențială a ordinelor, adaptare după „teoria categorială” Bello – Jespersen – Hjelmslev (Secieru 2007: 86).

Schema este extrem de importantă pentru că este cheia care validează natura relațiilor dintre părțile de vorbire, nu numai a raportului sintactic apozitiv, orice altă realizare în afara ei fiind practic imposibilă. După cum se observă din figurarea grafică de mai sus, patru sunt părțile de vorbire generice implicate în relațiile sintactice, numele generic, aici intrând și substitutele sale: pronumele, numeralul și numele verbelor, adjectivul generic/ sau substitutele sale, verbul generic/ sau substitutele sale, adverbul generic/ sau substitutele sale, iar combinațiile sintactice posibile aceste părți de vorbire sunt eterogene, respectiv între părți de vorbire din clase lexico-gramaticale diferite, care la rândul lor pot fi atât ierarhice, non-ierarhice, proxime și non-proxime, dar și omogene sau autoreplicative, între părți de

vorbire din aceeași clasă lexico-gramaticală sau din clasele de substituție, aici nemaifiind valide și subclasificările ierarhice-non-ierarhice, proximale-non-proximale, după cum se observă din sistematizarea de mai jos:

Combinatii generice ierarhice proximale:

- (I) nume – adjectiv
- (II) nume – verb
- (III) adjectiv – adverb
- (IV) verb – adverb

Combinatii generice ierarhice nonproximale:

- (V) nume – adverb

Combinatii generice autoreplicative:

- (VI) nume – nume
- (VII) adjectiv – adjectiv
- (VIII) verb – verb
- (IX) adverb – adverb

Evaluând teoretic toate combinațiile sintactice generice de mai sus, în raport cu trăsătura pertinentă a raportului sintactic de apozitie, cea a coreferențialității, observăm că ar trebui să ometem de la discuție toate combinațiile sintactice noncoreferențiale, respectiv combinațiile ierarhice proximale între părți de vorbire heterogene:

- (I) nume – adjectiv,
- (II) nume – verb (la moduri predicative),
- (III) adjectiv – adverb,
- (IV) verb (la moduri predicative) – adverb,

pentru că între aceste părți de vorbire există alte raporturi sintactice. De asemenea, eliminăm și combinația ierarhică nonproximală: (V) nume-adverb din același motiv. Ne așteptăm evident ca schema să nu fie acoperită în totalitatea ei, dar verificările trebuie să privească întreaga rețea dependențială. Rămân în discuție doar combinațiile sintactice între părțile de vorbire omogene, pe care le putem considera combinații generice autoreplicative:

- (VI) nume – nume
- (VII) adjectiv – adjectiv
- (VIII) verb – verb
- (IX) adverb – adverb,

La care putem adăuga și interjecția:

- (X) interjecție – interjecție

Inferăm prin urmare, din schema Bello-Jespersen-Hjelmslev, o nouă schemă care ne aparține și este proprie doar raportului sintactic apozitiv, ordinea nemaifiind dependente unele de altele, ci paradigmatic ierarhic, sistematizate după importanța părților de vorbire și productivitatea lor.

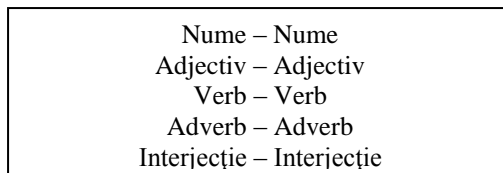

Fig. 2. Teoria pozițiilor sintactice intrapropoziționale: bază-apozitie

Ca și mai sus, opinăm că această a doua schemă este extrem de importantă pentru că este cheia care validează natura relațiilor dintre părțile de vorbire generatoare ale raportului sintactic apozitiv, orice altă realizare în afara ei fiind practic imposibilă. Acest exercițiu este fundamental pentru discriminarea clară între structuri valide și structuri invalide din punctul de vedere al raportului sintactic apozitiv și pentru înțelegerea corectă a ariei de actualizare a apozității. Prin urmare, dacă vorbim de apozitie toate realizările care se potrivesc definiției se încadrează automat în schema de mai sus. Vom detalia pe cât posibil fiecare din aceste situații, deoarece doar astfel obținem date cantitative și date calitative ale posibilităților, respectiv atât un tablou general al complexității limbii care își mobilizează toate resursele pentru a oferi suportul sintactic în funcție de sensul cerut, cât și un tablou al restricțiilor în principal formale, dar și de conținut, ceea ce prin mijloace exclusiv inductive de studiere a apozității nu se poate obține. Putem concilia afirmația aceasta prin aceea că doar corelațiile dintre aceste două strategii științifice, deductiv și inductiv ne pot furniza date complete despre realizările și mecanismele sintactice ale raportului sintactic apozitiv în procesul de generare a apozității.

Combinările dintre părți de vorbire implicate în structuri care asigură actualizarea apozității fiind identificate de noi doar la nivel pur teoretic, ele trebuie considerate prototipuri sau invariante, ideale, orice actualizare a prototipului sau invariantei fiind de fapt o variantă a invariantei. De aceea, trebuie să procedăm mai departe la inventarierea tuturor variantelor invariantele și a variantelor-variantelor posibile pentru fiecare dintre invariantele de mai sus, cf. descrierile de mai jos:

Invarianta abstractă IA_ (VI) nume – nume

Invarianta abstractă (IA_VI) nume – nume cuprinde subinvariantele abstracte (SIA):

- (SIA_VI.1) substantiv – substantiv
- (SIA_VI.2) substantiv – pronume
- (SIA_VI.3) substantiv – numeral
- (SIA_VI.4) substantiv – (numele) verbelor
- (SIA_VI.5) pronume – pronume
- (SIA_VI.6) numeral – numeral
- (SIA_VI.7) (numele) verbelor – (numele) verbelor

Subinvarianta abstractă (SIA_VI.1) substantiv - substantiv

Dedesubtul acestei subinvariante abstracte se vor așeza toate, respectiv combinațiile de tipul substantiv în diferite cazuri/ [la diferite genuri/ la diferite numere]⁴ - substantiv în diferite cazuri/ [la diferite genuri/ la diferite numere], în toate pozițiile posibile, cazul aducând indicații clare despre variantele ei concrete (abreviate mai jos ca VC) cf.:

- VC_VI.1.1 subst. în caz N. – subst. în caz N.
- VC_VI.1.2 subst. în caz Ac. – subst. în caz Ac.
- VC_VI.1.3 subst. în caz G. – subst. în caz G.
- VC_VI.1.4 subst. în caz D. – subst. în caz D.

⁴ Genul și numărul sunt variații discrete care nu influențează tipul de apozitie, spre deosebire de caz care poate face distincție majoră între un tip sau altul de apozitie.

VC_VI.1.5.	subst. în caz V. – subst. în caz V.
*VC_VI.1.6.	subst. în caz N. – subst. în caz Ac.
*VC_VI.1.7.	subst. în caz N. – subst. în caz G.
*VC_VI.1.8.	subst. în caz N. – subst. în caz D.
*VC_VI.1.9.	subst. în caz N. – subst. în caz V.
VC_VI.1.10.	subst. în caz Ac. – subst. în caz N.
*VC_VI.1.11.	subst. în caz Ac. – subst. în caz G.
*VC_VI.1.12.	subst. în caz Ac. – subst. în caz D.
*VC_VI.1.13.	subst. în caz Ac. – subst. în caz V.
VC_VI.1.14.	subst. în caz G. – subst. în caz N.
*VC_VI.1.15.	subst. în caz G. – subst. în caz D.
*VC_VI.1.16.	subst. în caz G. – subst. în caz Ac.
*VC_VI.1.17.	subst. în caz G. – subst. în caz V.
VC_VI.1.18.	subst. în caz D. – subst. în caz N.
*VC_VI.1.19.	subst. în caz D. – subst. în caz G.
*VC_VI.1.20.	subst. în caz D. – subst. în caz Ac.
*VC_VI.1.21.	subst. în caz D. – subst. în caz V.
VC_VI.1.22.	subst. în caz V. – subst. în caz N.
*VC_VI.1.23.	subst. în caz V. – subst. în caz G.
*VC_VI.1.24.	subst. în caz V. – subst. în caz D.
*VC_VI.1.25.	subst. în caz V. – subst. în caz Ac.

Omitem de la descriere variantele concrete clasificabile după tipul de substantiv, comun, propriu, simplu, compus etc., declinat cazuri/ la diferite genuri/ la diferite numere - substantive provenite din alte părți de vorbire, în această topică, dar și în topică inversă etc. Această cartografiere ar putea părea superfluă, dar este de fapt singura descriere exhaustivă a combinațiilor sintactice din interiorul unei limbi naturale, care demonstrează întreg spectrul combinatoriu posibil și limitele combinatorii, resturi date de imposibilitățile combinatorice reale ale unei limbi naturale. Referindu-ne la aceste limite, observăm în legătură cu inventarul de mai sus, că cele marcate cu asterisc sunt posibile în teorie, dar imposibile în practică.

Subinvarianta abstractă (SIA_VI.2) substantiv - pronume

Sub această subinvariantă abstractă se vor așeza toate variantele-variantelor sau variantele ei concrete (VC), care sunt combinații dintre variațiile cazuale ale substantivelor în congruența lor cu toate tipurile de pronume: personal, de politețe, posesiv, demonstrativ, interogativ, relativ, negativ, nehotărât, de întărire și reflexiv, aflate, de asemenea în diferite cazuri, la diferite genuri și numere etc. acolo unde acestea cunosc forme opozitive după varii categorii gramaticale. Ne limităm și în această situație la o descriere minimalistă, suficientă însă pentru conturarea spectrului combinatoriu cu posibilități și imposibilități, cf. comentariilor de mai sus.

VC_VI.2.1. subst. în caz N. – pron. personal în caz N.

VC_VI.2.2. subst. în caz Ac. – pron. personal în caz Ac.

VC_VI.2.3. subst. în caz G. – pron. personal în caz G

- VC_VI.2.4. subst. în caz D. – pron. personal în caz D
*VC_VI.2.5. subst. în caz V. – pron. personal în caz V
- VC_VI.2.6. subst. în caz N. – pron. de politețe în caz N.
VC_VI.2.7. subst. în caz Ac. – pron. de politețe în caz Ac.
VC_VI.2.8. subst. în caz G. – pron. de politețe în caz G
VC_VI.2.9. subst. în caz D. – pron. de politețe în caz D
*VC_VI.2.10. subst. în caz V. – pron. de politețe în caz V
- VCVI.2.11. subst. în caz N. – pron. posesiv în caz N.
VCVI.2.12. subst. în caz Ac. – pron. posesiv în caz Ac.
VCVI.2.13. subst. în caz G. – pron. posesiv în caz G
VCVI.2.14. subst. în caz D. – pron. posesiv în caz D
*VCVI.2.15. subst. în caz V. – pron. posesiv în caz V
- VC_VI.2.16. subst. în caz N. – pron. demonstrativ în caz N.
VC_VI.2.17. subst. în caz Ac. – pron. demonstrativ în caz Ac.
VC_VI.2.18. subst. în caz G. – pron. demonstrativ în caz G.
VC_VI.2.19. subst. în caz D. – pron. demonstrativ în caz D.
*VC_VI.2.20. subst. în caz V. – pron. demonstrativ în caz V.
- VC_VI.2.21. subst. în caz N. – pron. interogativ în caz N.
VC_VI.2.22. subst. în caz Ac. – pron. interogativ în caz Ac.
VC_VI.2.23. subst. în caz G. – pron. interogativ în caz G.
VC_VI.2.24. subst. în caz D. – pron. interogativ în caz D.
*VC_VI.2.25. subst. în caz V. – pron. interogativ în caz V.
- VC_VI.2.26. subst. în caz N. – pron. relativ în caz N.
VC_VI.2.27. subst. în caz Ac. – pron. relativ în caz Ac.
VC_VI.2.28. subst. în caz G. – pron. relativ în caz G.
VC_VI.2.29. subst. în caz D. – pron. relativ în caz D.
VC_VI.2.30. subst. în caz V. – pron. relativ în caz V.
- VC_VI.2.31. subst. în caz N. – pron. negativ în caz N.
VC_VI.2.32. subst. în caz Ac. – pron. negativ în caz Ac.
VC_VI.2.33. subst. în caz G. – pron. negativ în caz G.
VC_VI.2.34. subst. în caz D. – pron. negativ în caz D.
*VC_VI.2.35. subst. în caz V. – pron. negativ în caz V.
- VC_VI.2.36. subst. în caz N. – pron. nehotărât în caz N.
VC_VI.2.37. subst. în caz Ac. – pron. nehotărât în caz Ac.
VC_VI.2.38. subst. în caz G. – pron. nehotărât în caz G.
VC_VI.2.39. subst. în caz D. – pron. nehotărât în caz D.
*VC_VI.2.40. subst. în caz V. – pron. nehotărât în caz V.
- VC_VI.2.41. subst. în caz N. – pron. de întărire în caz N.
VC_VI.2.42. subst. în caz Ac. – pron. de întărire în caz Ac.
VC_VI.2.43. subst. în caz G. – pron. de întărire în caz G.
VC_VI.2.44. subst. în caz D. – pron. de întărire în caz D.

*VC_VI.2.45. subst. în caz V. – pron. de întărire în caz V.

*VC_VI.2.41. subst. în caz N. – pron. reflexiv în caz D

*VC_VI.2.42. subst. în caz Ac. – pron. reflexiv în caz Ac.

Se poate observa că am detaliat și limitat în același timp descrierea, folosind echivalența identității cazuale. Am fi putut opta și pentru alt inventar, prima combinație VC_VI.2.1. subst. în caz N. – pron. personal în caz N., putând fi rescrisă la modul sintetic VC_VI.2.1. subst. în caz N., G., D., Ac., V. – pron. personal în caz N., G., D., Ac., V., iar dedesubt să descriem combinațiile subsecvente după criteriul nonidentității cazuale. Această cartografiere sintactică este necesar a fi făcută, dar spațiul prezent nu este potrivit.

Subinvarianta abstractă (SIA_VI.3) substantiv – numeral

Avem în vedere numeralele cardinal și ordinal ca generice, dar nu vom descrie și relațiile dintre substantiv și celelalte subdiviziuni ale numeralelor, din motive de economie, dar anticipăm că multe din combinațiile sintactice cartografiabile teoretic sunt imposibilități sintactice practice.

VC_VI.3.1. subst. în caz N. – numeral cardinal în caz N.

VC_VI.3.2. subst. în caz Ac. – numeral cardinal în caz Ac.

VC_VI.3.3. subst. în caz G. – numeral cardinal în caz G.

C-VI.3.4. subst. în caz D. – numeral cardinal în caz D.

*VC_VI.3.5. subst. în caz V. – numeral cardinal în caz V.

VC_VI.3.6. subst. în caz N. – numeral ordinal în caz N.

VC_VI.3.7. subst. în caz Ac. – numeral ordinal în caz Ac.

VC_VI.3.8. subst. în caz G. – numeral ordinal în caz G.

VC-VI.3.9. subst. în caz D. – numeral ordinal în caz D.

*VC_VI.10. subst. în caz V. – numeral ordinal în caz V.

Subinvarianta abstractă (SIA_VI.4) substantiv - (numele) verbelor

Prin numele verbelor înțelegem doar forma de infinitiv a verbelor.

VC_VI.4.1. subst. în caz N. – verb la infinitiv

*VC_VI.4.2. subst. în caz Ac. – verb la infinitiv

*VC_VI.4.3. subst. în caz G. – verb la infinitiv

*VC_VI.4.4. subst. în caz D. – verb la infinitiv

*VC_VI.4.5. subst. în caz V. – verb la infinitiv

În legătură cu aceste situații se impun mai multe comentarii:

1. Observăm în legătură cu aceste combinații că este posibilă și reperată gramatical o structură precum: VC_VI.2.31. subst. în caz N. – verb la infinitiv, ca în exemplul *Îmi place măncarea multă, a mânca mult.*, în care conținutul denotativ al apoziției este de natură semantic corectivă, dar celelalte combinații, notate cu asterisc, nouă ne apar ca imposibilități.

2. Subinvariantele abstracte (SIA_VI.2) *substantiv – pronume*, (SIA_VI.3) *substantiv – numeral* și (SIA_VI.4) *substantiv – (numele) verbelor* au replici în oglindă: *pronume – substantiv*, *numeral – substantiv* și *(numele) verbelor –*

substantiv. Aceste combinații verso au – schimbând doar topica – tipuri de descriere structurale identice ca omoloagele lor recto.

Subinvarianta abstractă (SIA_VI.5) pronume – pronume

Sub această subinvariantă regăsim toate tipurile de pronume, personal, de politețe, posesiv, demonstrativ, interogativ, relativ, negativ, nehotărât, de întărire, reflexiv în diferite cazuri, în combinație cu ele înseși și cu toate celelalte tipuri de pronume. Desfășurarea descriptivă a acestor combinații fiind impresionantă, schema combinatorică sintetizantă arată astfel:

VC_VI.5.1. Pron. personal în caz N., Ac., G., D, *V. – Pron. personal în caz N., Ac., G., D., *V

VC_VI.5.2. Pron. de politețe în caz N., Ac., G., D. V. - Pron. de politețe în caz N., Ac., G., D., V.

VC_VI.5.3. *Pron. reflexiv în caz Ac., D. – Pron. reflexiv în caz Ac., D.

VC_VI.5.4. Pron. posesiv în caz N., Ac., G., D. – Pron. posesiv în caz N., Ac., G., D.

VC_VI.5.5. Pron. dem. în caz N., Ac., G., D., *V. – Pron. dem. în caz N., Ac., G., D., *V.

VC_VI.5.6. Pron. int. în caz N., Ac., G., D. – Pron. int. în caz N., Ac., G., D.

VC_VI.5.7. Pron. rel. în caz N., Ac., G., D. – Pron. rel. în caz N., Ac., G., D.

VC_VI.5.8. Pron. neg. în caz N., Ac., G., D., *V – Pron. neg. în caz N., Ac., G., D., *V.

VC_VI.5.9. Pron. nehot. în caz N., Ac., G., D. – *V Pron. nehot. în caz N., Ac., G., D., *V.

VC_VI.5.10. Pron. de întărire în caz N., Ac., G., D. – Pron. de întărire în caz N., Ac., G., D.

Subinvarianta abstractă (SIA_VI.6) numeral – numeral

VC_VI.3.1. numeral cardinal în caz N. – numeral cardinal în caz N.

VC_VI.3.2. num. cardinal în caz Ac. – numeral cardinal în caz Ac.

VC_VI.3.3. numeral cardinal în caz G. – numeral cardinal în caz G.

VC_VI.3.4. numeral cardinal în caz D. – numeral cardinal în caz D.

*VC_VI.3.5. num. cardinal în caz V. – numeral cardinal în caz V.

VC_VI.3.6. numeral ordinal în caz N. – numeral ordinal în caz N.

VC_VI.3.7. num. ordinal în caz Ac. – numeral ordinal în caz Ac.

VC_VI.3.8. numeral ordinal în caz G. – numeral ordinal în caz G.

VC_VI.3.9. numeral ordinal în caz D. – numeral ordinal în caz D.

*VC_VI.3.10. numeral ordinal în caz V. – numeral ordinal în caz V.

Și în legătură cu acest inventar, ca și în situația de mai sus (v. comentariul de sub SIA_VI.2), am putea rescrie VC_VI.3.1. numeral cardinal în caz N. – numeral cardinal în caz N./ VC_VI.3.6. numeral ordinal în caz N. – numeral ordinal în caz N. drept VC_VI.3.1. numeral cardinal în caz N., Ac. G., D., *V⁵. – numeral cardinal

⁵ Folosim asteriscul nu doar pentru situații nereperate gramatical, dar și pentru cele puțin probabile, ca în situația de față: *Cei doi, cei doi, veniți imediat la mine!*, unde numeralul cardinal este prin

în caz N., ., Ac. G., D., *V., respectiv numeral ordinal în caz N., Ac. G., D., *V – numeral ordinal în caz N., Ac. G., D., *V.

Subinvarianta abstractă (SIA_VI.7) (numele) verbelor – (numele) verbelor

VC_VI.7.1. verb la infinitiv – verb la infinitiv

VC_VI.7.1.1. verb la infinitivul scurt – verb la infinitivul scurt

VC_VI.7.1. 2. verb la infinitivul lung – verb la infinitivul lung

Comentarii

1. Structura singulară de mai sus trebuie poate fi completată doar cu cele două subforme: infinitiv lung, infinitiv scurt, în combinație:

VC_VI.7.1.3. verb la infinitivul scurt – verb la infinitivul lung,

VC_VI.7.1. 4. verb la infinitivul lung – verb la infinitivul scurt.

2. Celelalte nume de moduri verbale se înscriu logic sub tipul numit *subinvarianta abstractă (SIA_VIII) verb – verb (v. supra)*.

Invarianta abstractă (SIA_VII) adjectiv – adjectiv

Invarianta abstractă (SIA_VII) adjectiv – adjectiv cuprinde variantele-variantelor abstracte (IA_VII.1): adjectiv la diferite forme flexionare /genuri, numere și cazuri – adjectiv la diferite forme flexionare /genuri, numere și cazuri. Variantele-variantelor, ori subsubvariantele (VC) (VC_VII.1), aici variantele secundare sunt:

(VC_VII.1.1.) adj. propriu-zis, variabil cu patru forme flexionare – adj. propriu-zis, variabil cu patru forme flexionare

(VC_VII.1.2.) adj. propriu-zis, variabil cu trei forme flexionare – adj. propriu-zis, variabil cu trei forme flexionare

(VC_VII.1.3.) adj. propriu-zis, variabil cu două forme flexionare – adj. propriu-zis, variabil cu două forme flexionare

(VC_VII.1.4.) adj. propriu-zis invariabil – adj. propriu-zis invariabil

(VC_VII.1.5.) adj. propriu-zis, variabil cu patru forme flexionare. – adj. propriu-zis, variabil cu trei forme flexionare

(VC_VII.1.6.) adj. propriu-zis, variabil cu patru forme flexionare – adj. propriu-zis, variabil cu două forme flexionare

(VC_VII.1.7.) adj. propriu-zis, variabil cu patru forme flexionare – adj. propriu-zis invariabil

(VC_VII.1.8.) adj. propriu-zis, variabil cu trei forme flexionare – adj. propriu-zis, variabil cu patru forme flexionare

(VC_VII.1.9.) adj. propriu-zis, variabil cu trei forme flexionare – adj. propriu-zis, variabil cu două forme flexionare

(VC_VII.1.10.) adj. propriu-zis, variabil cu trei forme flexionare – adj. propriu-zis invariabil

(VC_VII.1.11.) adj. propriu-zis, variabil cu două forme flexionare – adj. propriu-zis, variabil cu patru forme flexionare

conversiune sintactică la limita dintre nominativ și vocativ și dintre numeral și substantiv. Este posibilă și o structură sintactică de tipul: *Doi, doi, vino la mine!*, unde *doi*, în context situațional ostensiv poate însemna numărul de pe tricoul unui sportiv, dar și altele.

(VC_VII.1.12.) adj. propriu-zis, variabil cu două forme flexionare – adj. propriu-zis, variabil cu trei forme flexionare

(VC_VII.1.13.) adj. propriu-zis, variabil cu două forme flexionare – adj. propriu-zis invariabil

Și în legătură cu acest ultim inventar se impun două comentarii:

1. Variantele concrete sunt și cele care conțin adjective provenite din alte părți de vorbire, dar estimăm că inventarul imposibilităților practice ar fi unul relativ bine reprezentat.

2. Numărul structurilor în consecință va fi mai mare de 13, așa cum este cel pe care l-am obținut acum.

Invarianta abstractă (IA_VIII) verb – verb

Invarianta abstractă (IA_VIII) verb – verb cuprinde invariantele abstracte (IA_VIII.1.): verb la diferite moduri/ și timpuri - verb la diferite moduri/ și timpuri

Variantele-variantelor sau variantele secundare sunt:

(VC_VIII.1.) Verb la mod ind.	Verb la mod ind.
(VC_VIII.2.) Verb la mod imperativ	Verb la mod imperativ.
(VC_VIII.3.) Verb la mod conjunctiv	Verb la mod conjunctiv
(VC_VIII.4.) Verb la mod cond.-optativ	Verb la mod cond.-optativ
(VC_VIII.5.) Verb la modul infinitiv	Verb la modul infinitiv
(VC_VIII.6.) Verb la mod supin	Verb la mod supin
(VC_VIII.7.) Verb la mod participiu	Verb la mod participiu
(VC_VIII.8.) Verb la mod gerunziu	Verb la mod gerunziu

Invarianta abstractă (IA_IX) adverb – adverb

Invarianta abstractă (IA_IX) adverb – adverb cuprinde invariantele abstracte (IA_IX.1): adverb de diferite tipuri semantice – adverb de diferite tipuri semantice.

Variantele-variantelor sau variantele secundare sunt:

(VC_IX.1.) adverb de mod – adverb de mod
(VC_IX.2.) adverb de timp – adverb de timp
(VC_IX.3.) adverb de loc – adverb de loc

Invarianta abstractă (IA_X) interjecție - interjecție

Invarianta abstractă (IA_X) interjecție – interjecție cuprinde subvariantele abstracte și variantele concrete actualizabile prin cele două tipuri de interjecții, onomatopoeice și de mișcare, procesuale sau de tip verbal, considerate predicative, combinațiile dintre ele fiind mai greu acceptabile teoretic:

(VC_X.2.) interjecție onomatopoeică – interjecție onomatopoeică
(VC_X.3.) interjecție „predicativă” – interjecție onomatopoeică
*(VC_X.3.) interjecție „predicativă” – interjecție onomatopoeică

Ultimele comentarii pertinente în context, referitoare la întreg materialul de mai sus sunt următoarele:

1. După cum se vede, deși descrierea re în vedere și baza apozitivei, importante pentru clasificare rămân părțile de vorbire prin care se exprimă apozitia, această clasificare având un caracter acurat și conducând la inventare exhaustive, fără rest.

2. În aceste condiții, singurele supraclasificări care devin proprii sunt cele care iau în considerație criteriile simplu–multiplu, imediat–mediat⁶, criteriile de topică directă, inversă fiind subsumate descrierilor noastre, în baza coreferențialității termenilor și a implicațiilor ei semantico-sintactice.

3. Descrierile semantice sau amalgamate, semantico-sintactice, pe care le-au propus ceilalți specialiști, iterate în prima parte a articolului, sunt în opinia noastră elemente de conținut sintactic denotativ cu caracter discret din punctul de vedere al unei gramatici structurale.

3. Concluzii

Taxinomia apoziției indusă și descrisă de noi mai sus este exhaustivă pentru structurile binare intrapropoziționale, acoperind structurile apozițiilor substantivale, adjectivale, numerale, pronominale, verbale, adverbiale și interjecționale. Ea are avantajul desfacerii cartografice a informației cuprinse sub prototipuri și a semnalării incongruențelor combinatorii, exercițiu monoton, dar necesar în descrierea sistematică structurală a sintaxei unei limbi naturale.

Cercetarea izvoarelor scrise ar trebui să confirme întru-totul existența acestor structuri. Combinațiile cartografiate de noi sunt reperate în gramatica românească, cu excepția celor teoretic descriabile, dar practic agramaticale sau la limita gramaticalității: cf. adverb de loc – adverb de mod **Am plecat undeva, aproximativ la ora nouă din casă*; verb la mod gerunziu – verb la mod participiu: **Stătea albindă, palidă* ș.a.

Pentru aceste situații unde nu găsim atestări lingvistice putem afirma că ele sunt cartografiabile teoretic, dar rămân ca virtualități, limba nepermițând și vorbirea reproducând încă aceste structuri.

Bibliografie

- Avram 1986: Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, București, Editura Academiei.
 Diaconescu 1989: Ion Diaconescu, *Probleme de sintaxă a limbii române actuale*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.
 Dimitriu 2002: Corneliu Dimitriu, *Tratat de gramatică a limbii române*, vol. II. *Sintaxa*, Iași, Institutul European.
 GALR 2008: *Gramatica limbii românei*, vol. II. *Enunțul*, coord. Valeria Guțu-Romalo București, Editura Academiei Române.
 Irimia 1997: Dumitru Irimia, *Gramatica limbii române*, Iași, Editura Polirom.
 Secieru 2001: Mihaela Secieru, *Cumulul de funcții sintactice în limba română*, („*elementul predicativ suplimentar*”), Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
 Secieru 2007: Mihaela Secieru, *Nivelul sintactic al limbii române*, ediția a II-a, Iași, Editura Sedcom Libris.
 Secieru 2017: Mihaela Secieru *Bazele sintaxei. Corpusul bibliografic al studiilor românești de sintaxă teoretică și aplicată (1619–2014)*, Salonic, Editura Antonis Stamoulis.

⁶ În opinia noastră singura situație de apoziție mediată este structura ternară nume–verb–nume, care conține „numele predicativ”, în fapt un cumul de funcții sintactice (Secieru 2001: 122).

Appositive Structures at Sentence Level. Theoretical Approach

In this article, I intend to discuss, from a theoretical point of view, the problem of the taxonomies of the apposition. Regarding the internal taxonomies of this syntactical function, from the point of view of its structures, in the Romanian syntax, the apposition has received semantically descriptions due to the fact that a lot of linguists consider this function not a syntactical, but semantic one. This fact is reflected in most recent and important grammar papers and has become an axiom. Revisiting the important theories about the mechanism of producing syntactic functions, a different theoretically approach based on combination between the base and the apposition itself is proposed; such an approach leads us to infer a very precise description of the apposition at the sentence level. The description is done from a structuralist point of view and the result is exhaustive and accurate. This possibility is proper for the others unities which have the possibilities to be base and apposition, but this description requires a large space and also a validation through examples.